

Ivan Kovačević

Filozofski fakultet, Beograd
ikovacev@f.bg.ac.rs

Citatne liste u antropologiji¹

Apstrakt:

Citatna lista „Reuters“-a, koja rangira časopise iz antropologije, obiluje metodološkim greškama u procesu izgradnje. Lista polazi od američke tradicije četvoropoljne antropologije i upoređuje broj citata časopisa koji pripadaju potpuno različitim naučnim disciplinama – biofizičkoj antropologiji, praistorijskoj arheologiji, antropološkoj lingvistici i sociokulturnoj antropologiji. Četiri potpuno različite naučne zajednice se ne mogu porediti prostim brojanjem citata iz više razloga a posebno zato što su različite brojnosti. Dodatnu zbrku unose druge vrste časopisa koje se takodje rangiraju u okviru liste, kao što su časopisi koji obuhvataju sve četiri discipline, zatim pojedini koji obuhvataju neku od disciplina i neku drugu neantropološku nauku (sociokulturna antropologija i sociologija), zatim koje uopšte nisu u suštinskoj vezi sa antropologijom i bave se opštim pitanjima globalizacije ili su regionalni i određeni region posmatraju multidisciplinarno što znači istorijski, geografski, politički, ekonomski, pa i antropološki. Prema tome, bilo kakva rang lista ovih časopisa je slabe primenljivosti i u Americi, dok je u Evropi u potpunosti odbačena. Jedino srpski upravljači naukom uvažavaju ovu bastardnu listu i nameću je kao kriterijum za ocenjivanje i model za izgradnju još bastardnije domaće zajedničke top-liste časopisa, na kojoj se nalaze časopisi iz više različitih nauka (istorije, arheologije, istorije umetnosti, etnologije/antropologije, muzikologije), ali i časopisi koji se bave samo delom ovih nauka, kao što su vojna istorija, numizmatika, vizantologija ili zaštita spomenika kulture itd. To domaću listu čini neupotrebljivom za procenu pojedinog časopisa, a društveno opasnom ukoliko bi služila kao kriterijum za finansiranje pojedinih nauka i časopisa.

Ključne reči:

antropologija, citatni indeks, SSCI, Thompson-Reuters, vrednovanje nauke, finansiranje časopisa, Srbija

Detaljna analiza top-liste časopisa, koju je za časopise iz oblasti antropologije proizvela kompanija „Reuters“, pokazaće više loših strana citatometrije. Svaka od negativnih posledica primene citatometrije u

¹ Ovo saopštenje, objavljeno ovde u celini, rezultat je rada na projektu „Antropologija u XX veku: teorijski i metodološki dometi“ (br. 147037) koji u celosti finansira Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije i predstavlja deo većeg teksta koji se bavi neupotrebljivošću citatnih listi u antropologiji.

humanističkim naukama, počevši od negativnih posledica transfera „Reutersove“ metodologije iz jedne u drugu naučnu disciplinu, preko uočavanja apsolutne bezvrednosti postupka, čak i kada bi bio metodološki korektan, tj. statistički ispravan, pa do nemogućnosti transfera postupka iz jedne u drugu naučnu zajednicu koje imaju bitno različite naučne parametre (jezička raznolikost ili veličina), dovoljna je da se citatometrija zaboravi kao tužna epizoda u srpskoj nauci, a zapamti kao upozorenje svim budućim administratorima. Analizom top- -liste časopisa u jednoj naučnoj „disciplini“, naime, u antropologiji, pokazaće se posledice, diskvalifikujuće po „Reuters“-ovu metodologiju.

“Reuters“-ovo pravljenje top-liste časopisa polazi od američke antropološke tradicije, koja postoji samo u Americi, dok antropologija postoji u celom svetu. Da bi se ilustrovala neprimenljivost „Reuters“-ove metodologije, potrebno je opisati američku antropološku tradiciju na kojoj je ta metodologija zasnovana, a na osnovu tog opisa će se pokazati da „Reuters“-ova metodologija nije valjana ni za velike delove američke antropologije.

Američki antropolog se, kao obrazovni profil i „proizvod za tržište rada“, tradicionalno formira kroz četvoropoljne antropološke studije, koje se sastoje iz socijalne/kulturne antropologije, bio-fizičke antropologije, praistorijske arheologije i lingvistike. Kao ilustracija dovoljna je prva rečenica programa antropologije na University of California Los Angeles (UCLA) koja glasi: „Odeljenje za antropologiju Kalifornijskog univerziteta u Los Angelesu je uvek imalo širok pogled na antropologiju, održavajući i balans i integraciju između četiri polja (arheologije, biološkog polja, sociokulturnog polja i lingvistike) koja tradicionalno karakterišu disciplinu.“² Boasijanska i/ili evolucionistička tradicija, u okviru kojih je nastala antropologija na američkim univerzitetima, generisala je četvoropoljnu antropologiju koja se nalazi između otpora samih antropologa i nastojanja univerzitetskih vlasti da je iz bilo tradicionalnih, bilo finansijskih razloga održavaju.

Ako se pojedinačno posmatraju odnosi između neke od disciplina unutar, davno prevaziđene i birokratskom voljom odražavane, četvoropoljne antropologije, videće se da taj odnos ne postoji, ili je periferan ili je vrlo često od manje važnosti nego odnos neke od podpoljnih disciplina sa nekom drugom vančetvoropoljnom. Tih relacija, između četiri discipline u četvoropoljnoj tradiciji obrazovanja američkih antropologa, može biti onoliko koliko je moguće ispostaviti kombinacija odnosa dva člana u četvoročlanom skupu (A, B, C, i D), tj. AB, AC, AD, BC, BD, i CD. Ukoliko razmotrimo neke od ovih relacija videćemo da je, na primer, odnos biofizičke antropologije i lingvistike

² <http://www.anthro.ucla.edu/academic/academicprograms/> (“The UCLA Department of Anthropology has always taken a broad view of anthropology, maintaining both balance and integration among the four fields (archaeology, biological, sociocultural, and linguistic), which have traditionally characterized the discipline.”).

(lingvističke antropologije) odnos koji se geometrijski može približno opisati kao odnos dve paralelne prave. S obzirom na to da se humanističke nauke ne ponašaju po geometrijskim pravilima, moguć je neki periferan i slučajni dodir, ali o bilo kakvoj smisljenoj saradnji nema govora. Ipak, antropološki lingvista je nateran da u svojoj biblioteci drži stotine članaka iz biofizičke antropologije koji su publikovani u četvorpiljnim časopisima, dok knjigu iz te oblasti, s obzirom na to da knjige nabavlja svojom voljom, nema nijednu. Moguće je da se, statistički posmatrano, intenziteti dodira pojedinih podpoljnih antropologija razlikuju, ali u suštini su isti. Odnos između socio-kulturne antropologije i arheologije (praistorijske) nije mnogo drugačiji i svodi se na problematične analoške rekonstrukcije praistorije i prošlosti, uopšte na osnovu recentnih formi poznatih iz sociokulturno antropoloških istraživanja. S druge strane, uopšte bi bilo teško zamisliti kako bi se odvio dodir praistorijske arheologije i lingvistike, s obzirom na to da se praistorijska arheologija i definiše kao proučavanje vremena pre pisma, a jedino pismo može ostaviti tragove o govoru i jeziku ljudi iz prošlosti.

Minuciozna analiza jednog od časopisa, zasnovanog na četvorpiljnoj antropologiji, pokazala je da manje od 10% tekstova, i to tokom sto godina, od 1899. do 1998. godine, povezuje bar dve subdiscipline, dok je preko 90% produkcije iz jedne discipline. Zaključak detaljne analize autora, koji je obradio preko 3200 članaka u stogodišnjoj istoriji časopisa *American Anthropologist*, jeste taj da je medjupoljna saradnja unutar četvorpiljne antropologije minorna (Borofsky, 2002). Takođe je vredno pomena, da su pojedini intenzivni spojevi dve podpoljne antropološke discipline tokom istorije stvarali teorije na kojima je, doduše ne u SAD, građena praksa Aušvica.

Egzistiranje četvorpiljne antropologije u Americi, zasnovano na tradiciji, inerciji i potrebi za lakoćom upravljanja univerzitetskih birokratija, predstavlja osnovu na kojoj je građena citatometrija uspostavljena još u vreme „Thompson Scientific“, a produžena u eri „Reuters“-ovih citatometrijskih proizvoda. Takvo stanje stvari, koje se namerava meriti, zahtevalo je temeljno i dobro poznavanje same antropologije, što u citatometrijskom pravljenju SSCI i AHCI listi nije bio slučaj.

Za analizu „Reuters“-ove top liste može poslužiti lista iz 2007. godine. Uz svaki časopis je dat i njegov poblji disciplinarni opis, koga nema u izvornoj tabeli.

Br.	NAZIV	ISSN	IF
1	EVOLUTIONARY ANTHROPOLOGY Biofizička antropologija	1060-1538	3.138
2	JOURNAL OF HUMAN EVOLUTION Biofizička antropologija	0047-2484	2.712

3	CURRENT ANTHROPOLOGY 4 Field (Četvoropoljni)	0011-3204	2.312
4	AMERICAN JOURNAL OF PHYSICAL ANTHROPOLOGY Biofizička antropologija	0002-9483	2.273
5	GLOBAL NETWORKS Mult.disc. (Sociologija, Polit.nauke etc.) neantropološki	1470-2266	1.886
6	ANNUAL REVIEW OF ANTHROPOLOGY 4 Field (Četvoropoljni)	0084-6570	1.883
7	AMERICAN JOURNAL OF HUMAN BIOLOGY Biofizička antropologija	1042-0533	1.805
8	SOCIAL NETWORKS Multi Disc. (Sociološki, Soc.psihološki) neantropološki	0378-8733	1.644
9	CULTURAL ANTHROPOLOGY Sociokult. antropologija	0886-7356	1.636
10	AMERICAN ANTIQUITY Arheologija	0002-7316	1.533
11	HUMAN NATURE Biofizička antropologija	1045-6767	1.500
12	JOURNAL OF ARCHAEOLOGICAL SCIENCE Arheologija	0305-4403	1.439
13	AMERICAN ETHNOLOGIST Sociokult. antropologija	0094-0496	1.274
14	HUMAN ECOLOGY Biofizička antropologija	0300-7839	1.254
15	CULTURE MEDICINE & PSYCHIATRY Biofizička antropologija	0165-005X	1.205
16	MEDICAL ANTHROPOLOGY QUARTERLY Biofizička antropologija	0745-5194	1.205
17	YEARBOOK PHYSICAL ANTHROPOLOGY Biofizička antropologija	0096-848X	1.154
18	AMERICAN ANTHROPOLOGIST 4 Field (Četvoropoljni)	0002-7294	1.094
	30%		
19	JOURNAL OF MATERIAL CULTURE Subdisciplinarni+Arheološki	1359-1835	0.871

20	JOURNAL OF ANTHROPOLOGICAL ARCHAEOLOGY Arheologija	0278-4165	0.851
21	ETHOS Multidisciplinarni	0091-2131	0.826
22	HUMAN ORGANIZATION Subdisciplinarni	0018-7259	0.794
23	JOURNAL OF THE POLYNESIAN SOCIETY Regionalni Multidisciplinarni	0032-4000	0.760
24	JOURNAL OF ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE	1359-0987	0.744
25	ANTIQUITY Arheologija	0003-598X	0.682
26	CULTURAL STUDIES Sociokult. antropologija	0950-2386	0.661
27	ANTHROPOLICAL QUARTERLY Sociokult. antropologija	0003-5491	0.659
28	HOMO Biofizička antropologija	0018-442X	0.641
29	ANTHROPOLOGY & EDUCATION QUARTERLY Subdisciplinarni	0161-7761	0.630
	20%		
30	ETHNOS Sociokult.antropologija	0014-1844	0.600
31	JOURNAL OF PEASANT STUDIES Subdisciplinarni + Multidisciplinarni	0306-6150	0.600
32	JOURNAL OF ANTHROPOLOGICAL RESEARCH 4 Field (Četvoropoljni)	0091-7710	0.438
33	COLLEGIUM ANTROPOLOGICUM Biofizička antropologija	0350-6134	0.414
34	ANTROPOLOGISCHER ANZEIGER Biofizička antropologija	0003-5548	0.408
35	ETHNOHISTORY Arheologija + Istorija	0014-1801	0.400
36	AFRICA Regionalni Multidisciplinarni	0001-9720	0.395

37	ANTHROPOLOGIE Arheologija	0003-5521	0.345
38	MANKIND QUARTERLY Biofizička antropologija	0025-2344	0.343
39	CANADIAN REV. OF SOCIOLOGY AND ANTHROPOL. Sociokult. antr +Sociologija	0008-4948	0.341
40	PUBLIC CULTURE Multidisciplinarni	0899-2363	0.333
41	JOURNAL OF FAMILY HISTORY Subdisciplinarni + Multidisciplinarni	0363-1990	0.308
42	INTERNATINAL JOURNAL OSTEOARCHAEOLOGY Biofizička antrop. +Arheolog.	1047-482X	0.306
43	RACE AND CLASS Multidisciplinarni antropološki + Politologija	0306-3968	0.289
44	CRITIQUE OF ANTHROPOLOGY Sociokult.antropologija	0308-275X	0.237
45	ARCTIC ANTHROPOLOGY Regionalni Sociokult. antropologija	0066-6939	0.231
46	OCEANIA Regionalni Sociokult.antropologija	0029-8077	0.216
47	CHUNGARA Arheologija	0716-1182	0.200
48	COMPARATIVE STUDIES IN SOCIETY & HISTORY Multidisciplinarni	0010-4175	0.197
49	BIJDRAGEN TOT DE TAAL- LAND- EN VOLKENKUNDE Regionalni Sociokult. antr	0006-2294	0.188
50	ANTHROPOS Sociokult. antropologija	0257-9774	0.157
51	INTER-ASIA CULTURAL STUDIES Regionalni multidisciplinarni	1464-9373	0.116
52	L'HOMME Sociokult. antropologija	0439-4216	0.093
53	ETHNOLOGY Sociokult. antropologija	0014-1828	0.081
54	ZEITSCHRIFT FUR ETHNOLOGIE	0044-2666	0.080

	Sociokult. antropologija		
55	PLAINS ANTHROPOLOGIST Regionalni četvoropoljni	0032-0447	0.067
56	ANTHROPOLOGY AND ARCHEOLOGY OF EURASIA Reg. 2 discipline	1061-1959	0.037
57	CHINESE SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY Sociokult. antrop. + Sociologija	0009-4625	0.000
58	MAN IN INDIA Regionalni multidisciplinarni	0025-1569	0.000

Uži disciplinarni opisi časopisa pokazuju da je njihovo zajedničko razmatranje poduhvat ravan Borhesovoj imaginarnoj kineskoj enciklopediji. Jedan broj tih časopisa uopšte nema veze sa antropologijom, i to veoma široko definisanom antropologijom unutar američkog univerzitetskog sistema. Za neke od tih časopisa se može pretpostaviti da su rezultat otvaranja nekih novijih tema, koje su veoma naučno i socijalno relevantne, ali je njihovo svrstavanje u antropologiju u najmanju ruku arbitrarno. To je, na primer, časopis „Global Networks“ koji se bavi „globalnim mrežama, transnacionalnim pojavama i njihovim odnosom prema široj teoriji globalizacije“ i koji se ničim ne specifikuje kao antropološki, a koji uređuju kolege sociolozi i humani geografi. Takođe, „Social Networks“ je časopis koji u opisu svoje oblasti publikovanja pominje antropologiju, čak na prvom mestu spiska svih društvenih, pa i nekih prirodnih nauka, mada se ni u samoopisu, a pogotovo u sadržaju brojeva to ne da sagledati. Samodefiniše se primarno kao interdisciplinarni časopis, koji se bavi „empirijskim proučavanjima društvenih odnosa i veza koje mogu biti izražene kao mreže“. Ta dva časopisa su „zbunila“ već zbunjene i neuke klasifikatore, koji nisu znali gde da ih svrstaju, pa su ih stavili i u ovako njima nerazumljiv antropološki koš. To što neki antropološki rad može biti zanimljiv/simpatičan uredništvu ovih časopisa, pa čak i objavljen u njemu, još uvek je veoma daleko od toga da ti časopisi imaju šta da traže u antropološkom delu „Reuters“-ove SSCI top-liste. Na taj način bi sa te liste trebalo da ispadnu dva visoko plasirana časopisa, koji zauzimaju mesta broj 5 i broj 8, i da se ostali časopisi pomere ka željenoj poziciji u prvih 30% liste.

Međutim, to je tek početak antropološkog gore-dole po „Reuters“-ovoj top-listi. Glavna nevolja ove liste nastaje već kod onih časopisa koji su na prva dva mesta i koji zajedno sa još 7 ulaze u tih 30%, a ukupno ih ima 14 na celoj listi, tj. preko 20%. To su časopisi iz biološke, fizičke antropologije, koja nema nikakve veze ili ima sasvim podpromilne veze sa socijalnom i kulturnom antropologijom, ukoliko se iz nauke isključe rasističke i pararasističke teorije. Sociokulturni antropolozi jednostavno NE OBJAVLJUJU radove u tim časopisima, bez obzira na njihovo visko mesto na top-listi. Te časopise stvaraju/čitaju/citiraju biofizički antropolozi i njima srodni biolozi, medicinari,

eksperimentalni psiholozi, stomatolozi i sl. U Evropi ti časopisi ne postoje u seminarima za socijalnu antropologiju, a od studenta, preko bibliotekara, do profesora, svi bi bili zgranuti pitanjem o nekom tekstu u tim časopisima. Bez obzira što vrlo često, u Americi, pripadaju istom „department“-u, profesori sociokulturne antropologije nemaju nikakve veze sa tim časopisima, izuzev možda bledog sećanja na učenje biofizičkih predmeta u okviru četvoropoljnih studija. Smisao i svrha biofizičke antropologije uopšte se ovim ne dovodi u pitanje, a naučnici iz tih disciplina o svrsi svoje nauke vode računa, ali je sasvim jasno da se u mesari našao krompir ili u piljari računar. Ono što bi trebalo da je naučeno iz elementarne statistike, da se porediti mogu/smeju samo uporedljive, korespondentne veličine, očito je prenebregnuto, iz razloga lakog pakovanja sopstvenog komercijalnog proizvoda. Razdvajanje onoga što se naučnom prirodom mora razdvojiti, komercijalno ustrojenoj firmi značilo bi angažovanje dodatnog računanja, dodatnog osoblja koje računa i, samim tim, povećalo bi troškove proizvoda, koji ima cenu formiranu na tržištu u uslovima stvarne ili potencijalne konkurencije, te bi se umanjila profit. Kupac „Reuters“-ove robe, u našem slučaju ministarstvo, koje se tokom vremena pod različitim nazivima stara o nauci u Srbiji, očito o ovome nije znao ništa, ali se nije ni potrudio da sazna.

Odbijanjem biofizičko-antropoloških časopisa, kao nesamerljivih sa socio- kulturno- antropološkim, usled različite naučne populacije koja ih stvara/koristi/citira, sa liste se može odbiti 14 časopisa. Isti postupak se ponavlja kada su u pitanju čisto arheološki časopisi, kojih ima ukupno 6, od čega su 2 u prvih 30% top-liste.

Posle eliminacije ovih časopisa javlja se problem šta činiti sa časopisima koji prate američku tradiciju četvoropoljnog studiranja antropologije. Među njima ima i časopisa koji su visoko plasirani na top-listi, a da se ne zna zbog čega zauzimaju to mesto. Tako se veoma poznati časopis „Current Anthropology“ sastoji od radova koji prate sva četiri antropološka „polja“, mada kažu da pokrivaju ne samo ljude već i primate, a samodefinicijom obuhvata socijalnu, kulturnu i fizičku antropologiju, kao i etnologiju, etnoistoriju, arheologiju i praistoriju, folklor i lingvistiku. „Current Anthropology“ zauzima veoma visoko treće mesto na „Reuters“-ovoj top-listi, a da se to ni u kom slučaju ne može pripisati bilo kakvom elementu kvaliteta. Radi se o najvećoj populaciji koja stvara/čita/citira taj časopis, jer obuhvata sve naučnike iz sva četiri polja američke antropologije, i stoga je časopis citiran u sve četiri oblasti i u časopisima koji se bave samo nekom od oblasti, pa ima visok impakt faktor. Međutim, to uopšte nije realan impakt faktor za radove koji su objavljeni u tom časopisu, jer je citatnost u ovom slučaju kumulativna, tj. zbraja se bez obzira na to što se odnosi na potpuno različite discipline. Teorijski bi bilo moguće utvrditi stvarni impakt faktor časopisa „Current Anthropology“, ali bi za to bilo potrebno tačno izbrojati citate članaka objavljenih u njemu iz oblasti biofizičke antropologije u časopisima iz

biofizičke antropologije, pa zatim broj citata tekstova iz oblasti sociokulturne antropologije u časopisima iz sociokulturne antropologije, i potom to isto ponoviti za tekstove iz arheologije i lingvistike. Ti impakt faktori bi se mogli uzeti u obzir pri izradi top-liste časopisa svake od nauka u okviru američkog četvoropoljnog sistema obrazovanja antropologa. Pošto „Current Anthropology“ nije jedini časopis istog četvoropoljnog profila, već su to i još tri časopisa, kao „Annual Review of Anthropology“, koji takođe zauzima visoko 6. mesto top-liste, zatim veoma dobro plasirani „American Anthropologist“ i „Journal of Anthropological research“, onda to predstavlja još četiri časopisa koja nisu ravnopravna sa ostalima u treći za prve tri desetine top-liste.

Lista časopisa se potom još sužava, tako što se, radi uporedivog merenja broja citata i zaključivanja o impakt faktoru, moraju izostaviti časopisi koji su nastali u jednoj drugoj tradiciji formiranja antropologa u Americi, koja vezuje sociokulturnu antropologiju sa sociologijom i gradi časopise koji su sociološki i socijalnoantropološki. Njihov broj citata je nemoguće pripisati antropologiji u celini, jer je jedan broj sigurno u sociološkim časopisima koji citiraju sociološke radove iz ovih sociokulturno-antropološko-socioloških časopisa. Prema tome, i ti časopisi se moraju izbaciti iz konkurencije za najcitiranijih 30% sociokulturno antropoloških časopisa.

Jedan broj multidisciplinarnih časopisa u sebi sadrži i antropološke teme i priloge, ali su daleko od toga da njihov impact factor pripada baš tim tekstovima. Kao primer, može se navesti časopis „Public Culture“, koji u samoopisu navodi da se bavi kulturnim politikama i globalizacijom, a u opisu, kojim se prezentira potencijalnim kupcima, stoji da sadrži tekstove o satelitskoj televiziji, sajberspejsu, zatvorima za imigrante i etničkim konfliktima.

No, tu nije kraj. Postoje časopisi koji se bave samo jednom subdisciplinom sociokulturne antropologije, pa su oni u neravnopravnom položaju u odnosu na časopise koji su u celini sociokulturno-antropološki. Na primer, postoji jedan časopis koji se bavi samo porodicom i porodičnim odnosima,³ i drugi koji se bavi samo seljaštvom,⁴ dok je časopis koji se bavi materijalnom kulturom, u stvari i antropološki i arheološki, te mu je veoma teško precizno odrediti izvor impact faktora⁵.

Potom, postoje regionalni časopisi koju su antropološki, i bave se Polinezijom ili Indonezijom, kao i časopisi koji se bave nekom regijom (Evroazija, Indija), a u njima su radovi iz različitih naučnih disciplina, od istorije i geografije, preko politikologije, do sociologije i antropologije.

³ Journal of Family History

⁴ Journal of Peasant Studies

⁵ Journal of Material Culture

Brojčani pregled časopisa koje treba izdvojiti da bi se dobila uporediva veličina i pristupilo brojanju nalazi se u sledećoj tabeli:

		Ukupno	Prvih 30%
1.	Časopisi iz evolucione, biofizičke i medicinske antropologije	14	9
2.	Časopisi iz arheologije	6	2
3.	Časopisi multidisciplinarni sastavljeni bez specifikovanih antropoloških discipl.	4	2
4.	Časopisi iz četvoropoljne i tropoljne (3 or 4 Fields) antropologije	4	3
5.	Časopisi regionalni multidisciplinarni sa nekom od antropologija	5	
6.	Časopisi iz neke sociokulturno antropološke subdiscipline	2	
7.	Časopisi iz regionalne antropologije	5	
8.	Časopisi iz jedne antropološke subdiscipline i još jedne posebne nauke	3	
9.	Časopisi multidisciplinarni sastavljeni sa nekom od antropoloških disciplina	4	
10.	Časopisi iz socijalne i kulturne antropologije/etnologije	11	2
		58	18

Kad se na ovaj način pročisti „Reuters“-ova top-lista časopisa, za koju njeni tvorci tvrde da se odnosi na časopise iz antropologije, dobije se jedan broj različitih top-listi iz različitih disciplina koje grade američki sistem obrazovanja antropologa. Mogla bi se napraviti posebna mini top-lista za biofizičku antropologiju, zatim za arheologiju, pa za različite časopisne bastarde, dok bi se lista međusobno uporedivih sociokulturno antropoloških časopisa svela na svega 11, a međusobno uporedivih četvoropoljnih časopisa bilo bi svega 4.

Sociokulturna antropologija/etnologija

	Prvih 30%		
9	CULTURAL ANTHROPOLOGY	0886-7356	1.636
13	AMERICAN ETHNOLOGIST	0094-0496	1.274

24	JOURNAL OF ROYAL ANTHROPOLOGICAL INSTITUTE	1359-0987	0.744
26	CULTURAL STUDIES	0950-2386	0.661
	Sledećih 20%		
27	ANTHROPOLOGICAL QUARTERLY	0003-5491	0.659
30	ETHNOS	0014-1844	0.600
	Drugih 50%		
44	CRITIQUE OF ANTHROPOLOGY	0308-275X	0.237
50	ANTHROPOS	0257-9774	0.157
52	L'HOMME	0439-4216	0.093
53	ETHNOLOGY	0014-1828	0.081
54	ZEITSCHRIFT FUR ETHNOLOGIE	0044-2666	0.080

Četvoropoljni časopisi

3	CURRENT ANTHROPOL.	0011-3204	2.312
6	ANNUAL REVIEW OF ANTHROPOLOGY	0084-6570	1.883
18	AMERICAN ANTHROPOLOGIST	0002-7294	1.094
32	JOURNAL OF ANTHROPOLOGICAL RESEARCH	0091-7710	0.438

Postavlja se pitanje koliko menja sliku ovakav postupak, nužan sa stanovišta očuvanja statističkog karaktera top-liste. Slika je potpuno izmenjena jer sada 4 sociokulturnoantropološka časopisa ulaze u vrh top-liste, tj. u prvih 30%. U sledećih 20% se nalazi jedan časopis, koji je tu bio i na velikoj svaštarsko-četvoropoljnoj listi, ali mu se priključio još jedan, koji je na staroj listi bio u donjoj polovini. Velika je razlika i u apsolutnom iznosu impakt faktora, jer sada prvoplasirani časopis ima impact factor 1,636, a časopisi na prelazu iz prvih 30% u sledećih 20% oko 0,600. Ostali časopisi koji, u vizuri našeg Ministarstva nauke, imaju veliki značaj časopisa sa SSCI liste, imaju, jedva pomena vredan impakt faktor od 0,080 do 0,250. Sveukupno se pokazuje da citatometrijske top-liste nisu prikladno merilo za sociokulturnu antropologiju čak ni u Americi, u kojoj Američka antropološka asocijacija broji preko 11.000 članova koji govore istim, engleskim, jezikom i obraćaju se publici koja govori istim jezikom.

Od 11 časopisa iz sociokulturne antropologije, 8 su časopisi koji izlaze na engleskom jeziku, jedan na francuskom, jedan na nemačkom, a jedan časopis objavljuje tekstove na engleskom, nemačkom, francuskom i španskom. Neengleski časopisi zauzimaju donja mesta na redukovanoj top-listi časopisa iz sociokulturne antropologije – multijezički „Anthropos“ (objavljuje tekstove i na engleskom) je na mestu br. 8, francuski časopis „L’Homme“ je na devetom mestu, a nemački etnološki časopis „Zeitschrift fur Ethnologie“, sa dugom tradicijom, je na poslednjem, jedanaestom mestu. Potvrda da plasman zavisi od jezika, može se pronaći i u relativno visokom plasmanu švedskog časopisa „Ethnos“ (šesto mesto), koji izlazi na engleskom i čije izdavanje je pružela izdavačka kuća „Routledge“. Prilikom razmatranja plasmana na redukovanoj sociokulturnoantropološkoj top-listi treba podvući da ona NIJE proizvod „Reuters“-a i da se pravi plasman ovih časopisa može očitati na svaštarskoantropološkoj listi, gde je „L’Homme“ na mestu br. 52, a „Zeitschrift fur Ethnologie“ na mestu br. 54.

Prethodna analiza, koja ne izlazi iz okvira osnovnih postulata citatometrije, pokazala je svu njenu nesvrishodnost, kada je sociokulturna antropologija/etnologija u pitanju. Sasvim je moguće pretpostaviti da bi se do sličnih rezultata došlo analizirajući AHCI listu na kojoj se nalaze istorija, istorija umetnosti, istorija književnosti i ostale discipline američki definisane kao „Arts and Humanities“. Statistička preciznost koja je neophodna da bi se utvrdila tačna granica između, na primer, prvih 30% i sledećih 20%, i iz čega se potom izvlače dalekosežne posledice po one koji u tim časopisima objavljuju, pada u vodu kada se javi samo jedna greška, kakva je uključivanje jednog jedinog časopisa koji nije antropološki. Takvih grešaka, od metodoloških do grešaka zasnovanih na neznanju, ima u „Reuters“-ovoj listi toliko da bi je trebalo što pre zaboraviti kao merilo kvaliteta, a zapamtiti kao primer nasilja koje ne sme da se ponovi.

Sasvim dobra ilustracija nemoći citatometrijskog pristupa antropologiji (i svim humanističkim naukama) može se uočiti pregledom glavnog teorijskog časopisa citatometrijskog pokreta i kompanija. Časopis „Scientometrisc“ izlazi od 1968. godine, sa prosečno tri sveske godišnje što iznosi preko 200 svezaka časopisa, što, potom, sa prosečno 10 članaka po svesci, iznosi preko 2.000 članaka. O tih 2.000 članaka samo **DVA** su posvećena citatometriji u humanističkim naukama. Pojam „antropologija“ se ne pominje ni u jednom naslovu i samo u jednom jedinom rezimeu teksta koji govori o sveukupnom razvoju društvenih nauka u Brazilu. To vrlo jasno govori da „scijentometrija“, kvazinaučno pokriće profitne citatometrije, tokom četrdeset godina nije imala šta da kaže u prilog citatometriji u humanističkim naukama.

Ono što se pokazalo kao greška u jezički jedinstvenoj i veoma velikoj naučnoj zajednici kakva je američka, u još ogoljenijem i drastičnijem vidu se očituje u pokušajima da se srpska nauka broji i kvantifikuje. Po narudžbi

ministarstva, preduzeće „CEON“ sačinjava top-listu sa nizom potonjih statističkih analiza koje treba da proizvedu utisak tobože velike nauke o nauci.

Analizirano je četrdeset tri časopisa kojima su prebrojani citati. Broj prebrojanih citata je toliko mali da bi brojači trebalo da se zapitaju da li je brojanje citata uopšte merilo bilo čega. No, pre toga treba napomenuti da su u istu ravan merenja stavljene i babe, i žabe, i električne gitare⁶ i šporet na drva. Naime, utvrđivan je redosled, rang-lista i činjena kategorizacija časopisa iz arheologije, zatim časopisa koji obrađuje neki period istorije (XX vek ili Vizantija), pa iz dela istorije umetnosti, pa iz muzikologije, pa iz etnologije i antropologije, pa časopisi koji obuhvataju celinu istorijske nauke, pa časopisi o specifičnim oblastima istorije, kao što je vojna istorija, zatim, interdisciplinarni časopis kao što je „Balcanica“, časopis Balkanološkog instituta SANU, pa onda časopis iz fizičke antropologije, kome tu uopšte nije mesto, pa lokalni multidisciplinarni časopisi poput „Leskovačkog zbornika“, pa povremene publikacije SANU poput „Temišvarskog zbornika“, pa časopis iz oblasti zaštite kulturnog nasleđa i spomenika kulture, ili iz uske oblasti kao što je numizmatika itd, itd.

Ovo se sasvim jasno vidi na osnovu spiska časopisa iz „Bibliometrijskog izveštaja o časopisima“ koji je sačinio Centar za evaluaciju u obrazovanju i nauci (CEON) za 2007. godinu,⁷ sa izbrojanim brojem citata:

1.	Etnoantropološki problemi	16
2.	Stari srpski arhiv	11
3.	Saopštenja Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture	20
4.	Antropologija	5
5.	Hilandarski zbornik	6
6.	Istraživanja	7
7.	Vojno-istorijski glasnik	7
8.	Arheografski prilozi	8
9.	Glasnik Etnografskog instituta SANU	22
10.	Glasnik Antropološkog društva <u>Jugoslavije</u>	20
11.	Godišnjak za društvenu istoriju	10
12.	Tokovi istorije	22

⁶ Na metaforični značaj nepodobnosti poređenja, izražen u etnonauci, gde se iskazuje nemogućnost poređenja baba i žaba, ukazao je B. Žikić u tekstu o kognitivnoj antropologiji. (Žikić, 2008)

⁷ <http://nainfo.nb.rs.proxy.kobson.nb.rs:2048/kategorizacija/index.aspx>

13.	Istorijski časopis	29
14.	Balcanica	9
15.	Zbornik Vizantološkog instituta	66
16.	Istorija 20. veka	12
17.	Temišvarski zbornik	1
18.	Zbornik Matice Srpske za scensku umetnost i muziku	3
19.	Vardarski zbornik	2
20.	Mešovita građa	3
21.	Godišnjak grada Beograda	2
22.	Muzikologija	1
23.	Starinar	25
24.	Glasnik Etnografskog muzeja Beograd	3
25.	Zograf	27
26.	Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor	21
27.	Numizmatičar	2
28.	Zbornik Narodnog muzeja (Istorija umetnosti)	0
29.	Zbornik Narodnog muzeja (Arheologija)	0
30.	Zbornik Filozofskog fakulteta u Beogradu (istor. nauke)	2
31.	Glasnik Srpskog arheološkog društva	9
32.	Zbornik Matice Srpske za istoriju	8
33.	Flogiston	5
34.	Novi zvuk	3
35.	Leskovački zbornik	1
36.	Singidunum	0
37.	Nasleđe	0
38.	Lucida intervalla	0
39.	Rad muzeja Vojvodine	2
40.	Zbornik Matice Srpske za klasične studije	6
41.	Arhiv	0
42.	Spomenica Istorijskog arhiva Srem	1
43.	Nastava i istorija	2

Čak i kada bi se brojevi citata u ovoj top-listi nekom magijom ili čudom uvećali za po 100, ona opet ne bi mogla ničemu da posluži. Saznanje da je jedan časopis iz muzikologije za dva citata više citiran od časopisa o istoriji dvadesetog veka ne može da posluži baš nikom. Besmislenost ovakvog merenja ne prihvata samo onaj koji na silu hoće da apotekaru proda teg od jednog kilograma. A ako se iz toga izvlači zaključak o finansiranju časopisa, onda je to skandalozan odnos prema nacionalnoj nauci.

Zašto je to tako? Odgovor je veoma jednostavan. Naučna zajednica u Srbiji je veoma mala i nekoliko desetina naučnika koji se bave nekom disciplinom ne mogu da postignu toliko međusobno citiranje da bi to ostavilo traga na statističkim brojanjima i merenjima. Na više primera naučnog angažovanja antropologa u Srbiji može se pokazati da je sasvim besmisleno očekivati od antropologa, koji proučava božićne običaje u svetlu političkih okolnosti (Vučinić–Nešković, 2008), da citira radove kolege koji se bavi proučavanjem kulturnih odgovora na pojavu HIV inficiranih (Milosavljević, 2008). Srpski antropolozi ne prihvataju da se služe prevarama i uđu u lažna međusobna citiranja, koja imperativno nalaže citatometrijski profitni lobi. Osim toga, ima li ikakvog razloga da se kod nas aplicira nešto što se pokazuje kao besmisleno u daleko brojnijim i razvijenijim naučnim disciplinama, kao što je već pomenutih 11.000 antropologa u Americi!? Ovakvo stanje nije privremeno i ne može se očekivati nekakav razvoj antropologije u Srbiji koji će broj aktivnih antropologa koji objavljuju (ispod 100) podići na nekoliko hiljada. Ipak, i srpski antropolozi će, procesima evropske integracije, postati deo brojne „porodice“ evropskih antropologa, ali to ni u kom slučaju neće značiti da dolazi vreme profitnih citatometara. Naprotiv, Evropa je citatometriju u humanističkim naukama bespogovorno odbacila.⁸

Krunski dokaz svekolike nepotrebnosti primene citatometrije u humanističkim naukama, pa samim tim i u etnologiji/antropologiji dala je sama kompanija koja proizvodi top-liste. Naime, sama kompanija „Reuters“ je iznela čitav niz ograničavajućih faktora u primeni citatometrije u humanističkim naukama koji gotovo da čini te liste izlišnim.

“Standardi publikovanja, uključujući i neobaveznu redovnost, veoma su važni u vrednovanju časopisa iz humanističkih nauka i umetnosti. U humanističkim naukama se ne slede obrasci navođenja uobičajeni u člancima iz društvenih i prirodnih nauka. Osim toga, u časopisima iz umetnosti i humanističkih nauka se veoma često citira nešto što nisu časopisi (npr., knjige, muzičke kompozicije,

⁸ Vidi www.esf.org - zvanični sajt krovne evropske naučne asocijacije (European Science Foundation). Slučaj vodećeg evropskog časopisa iz socijalne antropologije, izdanja Evropske asocijacije socijalnih antropologa, potvrđuje opravdanost evropskog ignorisanja „Reuters“-ove top-liste, jer „Social anthropology“, časopis od prvorazrednog ugleda u Evropi, nije na spisku časopisa kojima se prati citiranost. Alternativni načini izgradnje referentnih listi časopisa zasnovani su na brojnim karakteristikama koje časopisi moraju da ispune i višestrukim ekspertizama (Kovačević, 2008).

umetnička i literarna dela). Engleski jezik nije obavezan u nekim oblastima proučavanja u naukama o umetnosti i humanističkim naukama, naročito tamo gde to onemogućava nacionalni fokus proučavanja, kao što su, na primer, istraživanja regionalnih književnosti. „⁹

Iz epicentra naturalnog scijentizma, koji je poklekao pred suštinom humanističkih nauka, prostodušno i očajnički zvuče vapaj i optužba : „Oni pišu i citiraju knjige. Sram ih bilo.“ Da li je potrebno bilo šta reći osim da je očevidan profitni karakter očigledan u proizvodnji i prodaji proizvoda, da je proizvod evidentno feleričan i da čak i sam proizvođač mora o tom feleru prozboriti makar i na marginama zvanične prezentacije.

Na upravljačima naukom u Srbiji je da daju odgovor na pitanje da li su Srbiji uopšte potrebne nacionalne i humanističke nauke, i ako je odgovor pozitivan, da odustanu od trošenja novca na ovakva merenja koja ne služe ničemu. Sve drugo je teror i nesvrishodno i kontraproduktivno nasilje nad samosvešću društva, koje stvaraju nacionalne, društvene i humanističke nauke.

Citirana literatura

Borofsky, R. 2000. The Four Subfields: Anthropologists as a Mythmakers, *American Anthropologist*, Vol. 104. No. 2., 463-480.

Vučinić – Nešković, V. 2008. The Stuff of Christmas HomemakingČ Transforming the House and Church on Cristamas Eve in the Bay of Kotor, Montenegro, *Etnoantropološki problemi*, God. 3. Sv. 3. Beograd, 103–128.

Žikić, B. 2008. Kako složiti babe, žabe i električne gitare. Uvod u kognitivnu antropologiju, *Antropologija*, Br. 6. Beograd, 117-139.

Kovačević, I. 2008. Odnos države prema humanističkim naukama u Srbiji početkom XXI veka. Citatometrija kao pokušaj ubistva srpske antropologije, *Etnoantropološki problemi*, God. 3. sv.2. Beograd, 27–43

Milosavljević, Lj. 2008. Odgovor sredine na pojavu HIV inficiranih, *Antropologija*, Br. 5. Beograd, 83-94.

⁹ http://www.thomsonreuters.com/business_units/scientific/free/essays/journalselection/